

Előzetes megjegyzés

Albert Giraud belga költő ötven darabból álló versciklusát Otto Erich Hartleben németre fordította. Schönberg huszonegy verset kiválasztott Pierrot Lunaire című dalciklusa számára; ez a mű a vokális zeneirodalom egyik legfurcsább, leggroteszkebb, legeredetibb és legzseniálisabb alkotása. Schönberg műve nélkül ma alighanem mind Giraud, mind Hartleben a félfeledésbe merült költők közé tartoznának, de talán igazságtalanul. Így azonban elég nagy figyelmet szentelnek nekik, vita folyt róla, vajon a német fordítás felülmúlja-e az eredetit, többen is visszafordították franciára, stb.

Giraud verseit nem a Sully Prudhomme A naplemente című versével kapcsolatban kifejtett és néhány más költőnél (Renée Vivien, Jules Laforgue, Rimbaud, Maeterlink, André Chénier) is alkalmazott saját módszeremmel fordítottam, egyszerűen azért, mert úgy fordítani rendkívül nehéz bármit, ezeket a verseket pedig éppenséggel lehetetlen, mert öt összerímelő, egyszótagú szót nem lehet találni még egyetlen vershez sem, nemhogy huszonegyhez. Ezért megalkuvó módon a könnyű megoldást: a magyar fordítási hagyomány követését választottam, azaz jambikusan fordítottam ezeket a páros szótagszámú verseket – noha a franciában nincs semmiféle jambus, ütemhangsúlyos és hangsúlytalan szótagoknak semmiféle szabályos váltakozása –, és az ún. nőrimnek is magyar nőrimet feleltettem meg, annak ellenére, hogy a francia és a magyar nőrimnek a nevükön kívül semmi közük egymáshoz: a francia nőrim egyszótagos, csak egy mindig azonos, sztereotip –e-hang követi ezt a szótagot (amikor még a szavalásban kiejtették ezt a hangot, azt akkor sem tekintették külön szótagnak, hanem csak afféle színező elemnek, amely némi változatosságot visz a rímelés monotóniájába), a magyar nőrim pedig kétszótagos, és így a fordításban a nőrímes sorok hosszabbak, (a jambikusok) páratlan szótagszámúak és ereszkedő jellegűek lesznek (azaz az utolsó szótag nem ütemhangsúlyos), pedig a franciában minden sor egyenlő hosszúságú és az utolsó szótag mindig hangsúlyos.

Hartleben német fordítása helyenként pontos, helyenként szabad fordítás. Az eredetinek legbizarrabb extravaganciáit, legélesebben sokkírózó groteskségeit letompítja; pl. ahelyett, hogy

Mint egy hegyes, véres köpet
Mit lődöz mellbajosnak ajka

ezt írja:

Mint egy sápadt csepp, a vér
Színez leffedt, beteg ajkat

1. Ivresse de lune

Le vin que l'on boit par les yeux
A flots verts de la Lune coule,
Et submerge comme une houle
Les horizons silencieux.

Ez is morbid, beteges, a szó szoros értelmében is, de nem az expresszionizmust is messze felülmúlóan sokkírózó és gusztustalan; egyszerűbb, kevésbé szofisztikált és kevésbé nyakatekert. (A magyar Giraud-fordítás is, de az nem szándékosan, hanem csak azért, mert magyarul sokkal nehezebb nyakatekert verseket írni.) Másfelől Giraud művében grotesksége és tematikai és kifejezésbeli szélsőségei ellenére is megőrződik az előkelő, klasszikus sőt parnasszista vonás: szimmetrikus felépítés, rímképlet és prozódiai séma, felszínes virtuozitás, továbbá ritka, exkluzív szavak használata; mindebben a német fordítás nem hasonlít az eredetire. Ezért annak magyar fordítása nem igazán „a fordítás fordítása”. – Két Giraud-versben, a Papillons noirs-ban és a legutolsó versben, látszólag nem két rím van, hanem ugyanaz a rím vonul végig az egész versen. A francia verstan felfogása szerint azonban két különböző rím van ott is, annak ellenére, hogy teljesen egyformán hangzanak (pl. vapisé – grisées : az egyik hímrím, a másik pedig, pusztán a ma már ki nem ejtett sőt közönséges beszédben sokszor egyáltalán ki sem ejthető úgynevezett e caduc azaz „kihulló, elsovadó (= ö)” hang miatt, nőrim; lásd fent; magyarul ez utánózatatlan). (Ha verset megzenésítenek, akkor paradox módon azt a ki nem ejthető -e-hangot is kiéneklük, operában stb. is.)

Hartleben fordításai vagy átköltései nem rímelnak, és prozódiai profiljuk sem egységes: vannak közöttük jambikus meg trochaikus versek is, és a verslábak száma is különböző; de egy-egy vers mindig egy bizonyos prozódiai sémát követ, szabályosan. A rímek hiánya miatt a német versek összehasonlíthatatlanul könnyebben voltak fordíthatók a franciáknál, másrészt azonban nem csak az irodalmi prozódiai sémát követtem (ebben még nincs semmi nehézség), hanem azt is, hogy konkrétan hogyan valósul meg sorról sorra a ritmus Schönberg művében, hová kerülnek a hangsúlyok, milyen szótagok énekelhetők az egyes hangjegyekre stb. Ennek ellenére, valamint annak ellenére, hogy a szövegszerű pontosság a versfordításban többnyire csak a dilettánsok szemében sarkalatos kérdés, a magyar fordítás sokkal pontosabban követi a német szöveget mint Hartleben fordítása a franciát, noha az is elég pontos, tulajdonképpen az sem tekinthető átköltésnek.

Minden egyes francia vers mellett ott áll magyar fordítása, alatta Hartleben német fordítása, amellet pedig jobbra a német fordítás magyar fordítása.

Schönberg: Pierrot Lunaire,

1. rész: youtube.com/watch?v=GsfGlxLf19g

2. rész: youtube.com/watch?v=fD6qUdcHxiM

3. rész: youtube.com/watch?v=zofuuyevONM

A holdtól részegülni meg

A bor, amit a szem vedel,
A Holdból hömpölyög le zölden,
Mint hullám árad szét a földön,
S a láthatárig önti el.

De doux conseils pernicieux
Dans le philtre nagent en foule
Le vin que l'on boit par les yeux
A flots verts de la Lune coule.

Le Poète religieux
De l'étrange absinthe se soûle
Aspirant, jusqu'a ce qu'il roule
Le geste fou, la tête aux cieux,
Le vin que l'on boit par les yeux !

Mondestrunken

Den Wein, den man mit Augen trinkt,
Gießt Nachts der Mond in Wogen nieder,
Und eine Springflut überschwemmt
Den stillen Horizont.

Gelüste schauerlich und süß,
Durchschwimmen ohne Zahl die Fluten!
Den Wein, den man mit Augen trinkt,
Gießt Nachts der Mond in Wogen nieder.

Der Dichter, den die Andacht treibt,
Berauscht sich an dem heiligen Tranke,
Gen Himmel wendet er verzückt
Das Haupt und taumelnd saugt und schlürft er
Den Wein, den man mit Augen trinkt.

2. À Colombine

Les fleurs pâles du clair de lune,
Comme des roses de clarté,
Fleurissent dans les nuits d'été :
Si je pouvais en cueillir une !

Pour soulager mon infortune,
Je cherche, le long du Léthé,
Les fleurs pâles du clair de lune,
Comme des roses de clarté.

Et j'apaiserai ma rancune,
Si j'obtiens du ciel irrité
La chimérique volupté
D'effeuiller sur ta toison brune
Les fleurs pâles du clair de lune !

Colombine

Des Mondlichts bleiche Blüten,
Die weißen Wunderrosen,

Veszélyes vágyakat terel
A bájjital, hogy özönöljön
A bor, amit a szem vedel
S a Holdból hömpölyög le zölden.

Különös abszintot neszel
Holdvallásos és örült költőm,
S issza, habzsolja megbűvölten –
Feje égnek fordítva fel –
A bort, amit a szem vedel.

Holdittasan

Egy óbor, mit csak szemmel nyelsz,
A Holdból hömpölyög le éjjel.
És egy szököár önti el
A csöndes láthatárt.

A vágyak, édes-iszonyúk,
Az áron úsznak át tömegben!
Egy óbor, mit csak szemmel nyelsz,
A Holdból hömpölyög le éjjel.

A költő, aki ájtatos,
Elbódul eme szent nedűtől,
Az éghez veti fel fejét,
És néz, és extázisban szívja
Az óbort, mit a szemmel nyelsz.

Colombinának

Sápadt virága Holdvilágnak
Virágzik mint nagy fényvirág
Ékítve nyári éjszakát.
Bárcsak szednék belőle, bárcsak!

Enyhülne fejemben a bánat.
Léthe partját kutatom át
Virága után Holdvilágnak,
Mely virágzik mint fényvirág.

A neheztelésesem megállhat
Ha a haragvó ég megáld
S kéjt, kifantáziáltat ad:
Hajgyapjunkra szíromhullást, vad
Virágáét a Holdvilágnak!

Colombinának

A Hold fehér virága,
Varázsos hósín rózsza,

Blühn in den Julinachten -
O brach ich eine nur!

Mein banges Leid zu lindern,
Such ich am dunklen Strome
Des Mondlichts bleiche Blüten,
Die weißen Wunderrosen.

Gestillt wär all mein Sehnen,
Dürft ich so märchenheimlich,
So selig leis - entblättern
Auf deine braunen Haare
Des Mondlichts bleiche Blüten!

3. Pierrot Dandy

D'un rayon de lune fantasque
Luisent les flacons de cristal
Sur le lavabo de santal
Du pâle dandy bergamasque.

La fontaine rit dans sa vasque
Avec un son clair de métal.
D'un rayon de Lune fantasque
Luisent les flacons de cristal.

Mais le seigneur à blanche basque,
Laissant le rouge végéto
Et le fard vert oriental
Maquille étrangement son masque
D'un rayon de Lune fantasque.

Der Dandy

Mit einem phantastischen Lichtstrahl
Erleuchtet der Mond die krystallinen Flacons
Auf dem schwarzen, hochheiligen Waschtisch
Des schweigenden Dandys von Bergamo.

In tönender, bronzener Schale
Lacht hell die Fontaine, metallischen Klangs.
Mit einem phantastischen Lichtstrahl
Erleuchtet der Mond die krystallinen Flacons.

Pierrot mit dem wächsernen Antlitz
Steht sinnend und denkt: wie er heute sich schminkt?
Fort schiebt er das Rot und das Orients Grün
Und bemalt sein Gesicht in erhabenem Stil
Mit einem phantastischen Mondstrahl.

Nyáréjszakákra nyílik –
Ó, tépnék egyet én!

Gyógyírnak bánatomra
Fekete áramlásban
Lesnék rózsás csodákat,
A Hold sápadt virágát.

Betelnék minden vágyam!
Úgy vágyik rá a szívem,
Hogy csendben mind letépjem
Szirmát s hajadra szórjam
A Hold fehér virágát.

Pierrot mint dandy

Csapongó, bizarr Holdsugártól
Csillan minden kristályflakon
A szantál mosdóasztalon
Melynél a sápadt dandy táncol.

A víz kikacag a fajánszból
Hangja fémes és monoton.
Csapongó, bizarr Holdsugártól
Csillan minden kristályflakon.

Fehér a háziúr ruhástól,
A piros színt odahagyón
S a zöldet is félve nagyon
Arcot furcsa maszkkal palástol
Csapongó, bizarr Holdsugárból.

A dandy

Fantasztikus fény, szinte villám:
Elönti a Hold az ezernyi flakont
A sötét és szent mosdólapocskán,
A néma pergámoni dandyén.

Egy bronzhangú, öblös edényben
Csörgedezik, zúgva, nevetve a víz.
Fantasztikus fény, szinte villám:
Elönti a Hold az ezernyi flakont.

Pierrot ma viaszszerű arccal
Tépődik: hát hogy' s mire fesse magát?
Nem kell neki rótt, se levantei zöld.
S bekenődik az arc nemesen-begyesen
Egy fantasztikus Holdsugárral.

4. Pierrot au lavoir

Comme une pâle lavandière,
Elle lave ses failles blanches
Ses bras d'argent hors de leurs manches,
Au fil chantant de la rivière.

Les vents à travers la clairière
Soufflent dans leurs flûtes sans anches.
Comme une pâle lavandière
Elle lave ses failles blanches.

La céleste et douce ouvrière
Nouant sa jupe sur ses hanches
Sous le baiser frôlant des branches,
Étend son linge de lumière
Comme une pâle lavandière.

Eine blasse Wäscherin

Eine blasse Wäscherin
Wäscht zur Nachtzeit bleiche Tücher,
Nakte, silberweisse Arme
Streckt sie nieder in die Flut.

Durch die Lichtung schleichen Winde,
Leis bewegen sie den Strom.
Eine blasse Wäscherin
Wascht zur Nachtzeit bleiche Tücher.

Und die sanfte Magd des Himmeis,
Von den Zweigen zart umschmeichelt,
Breitet auf die dunklen Wiesen
Ihre lichtgewobnen Linnen -
Eine blasse Wäscherin.

5. Valse de Chopin

Comme un crachat sanguinolent
De la bouche d'un phtisique,
Il tombe de cette musique
Un charme morbide et dolent.

Un son rouge – du rêve blanc
Avive la pâle tunique,
Comme un crachat sanguinolent
De la bouche d'un phtisique.

Le thème doux et violent
De la valse mélancolique
Me laisse une saveur physique,
Un fade arrière-goût troublant,
Comme un crachat sanguinolent.

Pierrot a mosodában

Mint ha sápadt arcú mosóláný
Mossa habosra selymes sálját,
Kivillan ezüst fényű váll s hát
Hol egy patak hanghullámot háný.

A tisztás felett szellőfosláný
Fúj nyelvsiptalan furolán át.
Mint egy sápadt arcú mosóláný
Mossa habosra selymes sálját.

Ég-láný, csípőjére csomózávn
Szonyáját, min a bokor átlát
S ágával csókolja a drágát,
Fény-vásznat terít szét a szó-fán
Mint egy sápadt arcú mosóláný.

Sápadt kis mosóláný

Halováný mosóláný
Mos az éjjel sápadt sálat.
Pőre, ezüst fényű karját
Mártja bé, hol fut a víz.

A tisztásra fúj a szellő,
Felborzolva kis folyót.
Halováný mosóláný
Mos az éjjel sápadt sálat.

És az ég szelíd cselédje
Gallyaktól ölelve lágyan
Aggat a sötét mezőkre
Fényből szőtt fehéreneműket –
Halováný mosóláný.

Valse de Chopin

Mint egy hegyes, véres köpet
Mit lődöz mellbajosnak ajka,
Ezt a zenét itt úgy uralja
Egy morbid, kízó révület.

Szintelen a lebernyeged,
De álmod veres hangja rajta,
Mint egy hegyes, véres köpet
Mit lődöz mellbajosnak ajka.

Egy lanyhán vad téma eped
Avitt ízét nyakamba varrva ;
A számban mint tavalyi szalma,
Mit rossz utóízként nyelek,
Vagy mint hegyes, véres köpet.

Valse de Chopin

Wie ein blasser Tropfen Bluts
Färbt die Lippen einer Kranken,
Also ruht auf diesen Tönen
Ein vernichtungssüchtiger Reiz.

Wilder Lust Accorde stören
Der Verzweiflung eisigen Traum -
Wie ein blasser Tropfen Bluts
Färbt die Lippen einer Kranken.

Heiß und jauchzend, süß und schmachkend,
Melancholisch düsterer Walzer,
Kommst mir nimmer aus den Sinnen!
Haftest mir an den Gedanken,
Wie ein blasser Tropfen Bluts!

6. Évocation

O Madone des Hystéries !
Monte sur l'autel de mes vers,
La fureur du glaive à travers
Tes maigres mamelles taries,

Tes blessures endolories
Semblent de rouges yeux ouverts.
O Madone des Hystéries
Monte sur l'autel de mes vers.

De tes longues mains appauvries,
Tends à l'incrédule univers
Ton fils aux membres déjà verts,
Aux chairs tombantes et pourries,
O Madone des Hystéries !

Madonna

Steig, o Mutter aller Schmerzen,
Auf den Altar meiner Verse!
Blut aus deinen magren Brüsten
Hat des Schwertes Wut vergossen.

Deine ewig frischen Wunden
Gleichen Augen, rot und offen.
Steig, o Mutter aller Schmerzen,
Auf den Altar meiner Verse!

In den abgezehrten Händen
Hältst du deines Sohnes Leiche.
Ihn zu zeigen aller Menschheit -
Doch der Blick der Menschen meidet
Dich, o Mutter aller Schmerzen!

Valse de Chopin

Mint egy sápadt csepp, a vér
Színez lefedt, beteg ajkat,
Üli úgy e hangok árját
Egy destruktív csáberő.

Felverők vad vágyakkordok
Bénító rémálmokat –
Mint egy sápadt csepp, a vér
Színez lefedt, kóros ajkat.

Forró, víg és édes-vágyó,
Szomorú, setét keringő,
Sosem mész ki a fejemből,
Gondolataimra hullasz,
Mint egy sápadt csepp, a vér!

Szellemidézés

Ó, Hisztériák Szűzanyája!
Állj versem oltára felett.
A kard dühe, mitől remeg
Aszott, petyhüdt melled kitárva,

Sajgó, nyílt sebeid, te drága,
Mint tágra nyílt, vörös szemek.
Ó, Hisztériák Szűzanyája,
Állj versem oltára felett.

A hitetlen világnak árva,
Már zöldült testű gyermeked
Vézna kezéd mutassa meg,
Míg foszló húsa már leválna.
Ó, Hisztériák Szűzanyája!

A madonna

Állj fel, Hétfájdalmak Szűze,
Költeményim oltárára!
Véred petyhüdt két melledből
Kardnak ontotta ki mérge.

Dupla, vérző kardszúrásod
Két veres szem, rőt, és tátong.
Állj fel, Hétfájdalmak Szűze,
Költeményim oltárára!

Aszott, vézna két kezeden
Halott teste gyermekednek,
Felmutatva a világnak –
Ám emberszem nem néz, nem néz
Rád, ó, Hétfájdalmak Szűze!

7. Lune malade

O Lune, nocturne phtisque,
Sur le noir oreiller des cieux
Ton immense regard fiévreux
M'attire comme une musique !

Tu meurs d'un amour chimérique,
Et d'un désir silencieux,
O Lune, nocturne phtisque,
Sur le noir oreiller des cieux !

Mais dans sa volupté physique
L'amant qui passe insoucieux
Prend pour des rayons gracieux
Ton sang blanc et mélancolique,
O Lune, nocturne phtisque !

Der kranke Mond

Du nächtig todeskranker Mond
Dort auf des Himmels schwarzem Pfühl,
Dein Blick, so fiebernd übergroß,
Bannt mich wie fremde Melodie.

An unstillbarem Liebesleid
Stirbst du, an Sehnsucht, tief erstickt,
Du nächtig todeskranker Mond
Dort auf des Himmels schwarzem Pfühl.

Den Liebsten, der im Sinnenrausch
Gedankenlos zur Liebsten schleicht,
Belustigt deiner Strahlen Spiel -
Dein bleiches, qualgebornes Blut,
Du nächtig todeskranker Mond.

Beteg Hold

A te eged fekete vánkös,
Ó, sápkóros Hold, és hideg!
Tágra nyílt, nagy, lázas szemed
Engem mint zene vonz magához.

Agyrémszerelmed rád halált hoz,
Egy néma vágyódás epeszt,
A te eged fekete vánkös,
Ó, sápkóros Hold, és hideg!

De aki földi kéjnek áldoz,
A gondtalan szerelmesek,
Mélábús fehér véredet
Hasonlítják bájos sugárhoz.
A te eged fekete vánkös.

A beteg Hold

Te éjjel nagy-nagybeteg Hold,
Néked az ég halálos ágy.
Nagy, lázas, tágra nyílt szemed
Mint szép, szokatlan zene hív.

Egy olthatatlan fájdalom
Öl: vágy, az, hogy el innen, el.
Te éjjel nagy-nagybeteg Hold,
Néked az ég halálos ágy.

A kedves, akit elbájolt
Társához vonz a bódulat,
Imádja játékfényed ő –
Halvány, kínszülte véred – vért!
Te éjjel nagy-nagybeteg Hold.

8. Papillons noirs

De sinistres papillons noirs
Du soleil ont éteint la gloire,
Et l'horizon semble un grimoire
Barbouillé d'encre tous les soirs.

Il sort d'occultes encensoirs
Un parfum troublant la mémoire :
De sinistres papillons noirs
Du soleil ont éteint la gloire.

Des monstres aux gluants suçoirs
Recherchent du sang pour le boire,
Et du ciel, en poussière noire,
Descendent sur nos désespoirs
De sinistres papillons noirs.

Nacht

Finstre, schwarze Riesenfalter
Töteten der Sonne Glanz.
Ein geschlossnes Zauberbuch,
Ruht der Horizont - verschwiegen.

Aus dem Qualm verlornen Tiefen
Steigt ein Duft, Erinnerung mordend!
Finstre, schwarze Reisenfalter
Töteten der Sonne Glanz.

Und vom Himmel erdenwärts
Senken sich mit schweren Schwingen
Unsichtbar die Ungetume
Auf die Menschenherzen nieder...
Finstre, schwarze Riesenfalter.

9. Supplique

O Pierrot ! Le ressort du rire,
Entre mes dents je l'ai cassé :
Le clair décor s'est effacé
Dans un mirage à la Shakespeare.

Au mât de mon triste navire
Un pavillon noir est hissé :
O Pierrot ! Le ressort du rire,
Entre mes dents je l'ai cassé.

Quand me rendras-tu, porte-lyre,
Guérisseur de l'esprit blessé
Neige adorable du passé,
Face de Lune, blanc messire,
O Pierrot ! Le ressort du rire ?

Fekete lepkék

Baljós és kormos lepkepár
Fedte el a nap glóriáját;
Varázskönyvön tintapacát lát
Est-tükrében a láthatár.

Titkos tömjéntartót lóbál
A lég, emlékölt és kábát:
Baljós és kormos lepkepár
Fedte el a nap glóriáját.

Szörnyek ragacsos csápja vár
Hogy elköltse vérvacsoráját,
S szárnya lehulló hímporán át
Reménytelenségünkre száll
Egy baljós, kormos lepkepár.

Az éjszaka

Baljós színű órjáslapkék
Fojtják meg a nap fényét.
Mint csukott Varázslókönyv
Néma lett a láthatárunk.

Feneketlen mélységekből
Emlékgyilkos illat száll fel!
Baljós színű órjáslapkék
Fojtják meg a nap fényét.

És az égből föld felé
Súlyos szárnyukon leszállnak
Láthatatlan szörnyszülöttek,
Hogy üljék az ember szívét...
Baljós színű órjáslapkék.

Esdeklés

Ó, Pierrot! A kacagásom
Széttűzva fogaim között:
A fényes díszlet elszökött
Egy à la Shakespeare délibábom.

Kezem fel árbocomra gyászt von
Vitorlátlan hajóm fölött:
Ó, Pierrot! A kacagásom
Széttűzva fogaim között.

Mikor hozza vissza csodásan
Szívsebet gyógyító görög
Hó-húros zeneeszközöd,
Ó, Holdarcú, fehér barátom,
Jó Pierrot, a kacagásom?

Gebet an Pierrot

Pierrot! Mein Lachen
Hab ich verlernt!
Das Bild des Glanzes
Zerfloß - Zerfloß!

Schwarz weht die Flagge
Mir nun vom Mast.
Pierrot! Mein Lachen
Hab ich verlernt!

O gieb mir wieder,
Roßarzt der Seele,
Schneemann der Lyrik,
Durchlaucht vom Monde,
Pierrot - mein Lachen!

10. Pierrot voleur

Les rouges rubis souverains,
Injectés de meurtre et de gloire,
Sommeillent au creux d'une armoire
Dans l'horreur des longs souterrains.

Pierrot, avec des malandrins,
Veut ravir un jour, après boire,
Les rouges rubis souverains,
Injectés de meurtre et de gloire.

Mais la peur hérissé leurs crins ;
Parmi le velours et la moire,
Comme des yeux dans l'ombre noire
S'enflamment du fond des écrins
Les rouges rubis souverains !

Raub

Rote, fürstliche Rubine,
Blutge Tropfen alten Ruhmes,
Schlummern in den Totenschreinen,
Drunten in den Grabgewolben.

Nachts, mit seinen Zechkumpanen,
Steigt Pierrot hinab - zu rauben
Rote, fürstliche Rubine,
Blutge Tropfen alten Ruhmes.

Doch da - strauben sich die Haare,
Bleiche Furcht bannt sie am Platze:
Durch die Finsternis - wie Augen! -
Stieren aus den Totenschreinen
Rote, fürstliche Rubine.

Pierrot-hoz könyörgés

Pierrot! Nevetnem
Már nem lehet!
A fénynek képe
Oda – Oda!

Fekete zászló!
Kitűzőm azt!
Pierrot! Nevetnem
Már nem lehet!

Ó, engedd újra,
Jó lelki felcser,
Hószérű költő,
Holdfejű ember,
Pierrot – nevetnem!

Pierrot mint rablóvezér

A rőt, a fenséges rubint
Barlangok folyosói rejtik,
Benne gyilkok s dics fénye sejlik,
Mit a mélység iszonya hint.

Pierrot cinkosoknak int
S egy nap megittasulva szerzik
Meg a rőt, fenséges rubint;
Barlangok folyosói rejtik.

A félsz ha mint oroszlán suhint,
Hermelin, bársony megjelentik
Mit titokba takartak eddig,
S mint lángoló szem kitekint
A rőt, a fenséges rubint!

Rablás

Rőt, nagy, hercegi rubintok,
Vércsepp-vércsepp fagyva kővé,
Szunnyad mind koporsájában
Odalenn a kriptasírban.

Éj! Együtt a cinkosokkal
Jár le Pierrot – rabolni
Rőt és hercegi rubintot,
Vércseppet, mely fagyva kővé.

Ám – a hajuk égnek áll most,
Földbegyökerez a lábuk:
A sötétben át – mint két szem!
Bámul ki a kriptasírból:
Rőt, nagy, hercegi rubintok.

11. Messe rouge

Pour la cruelle Eucharistie,
Sous l'éclair des ors aveuglants
Et des cierges aux feux troublants,
Pierrot sort de la sacristie.

Sa main, de la Grâce investie,
Déchire ses ornements blancs,
Pour la cruelle Eucharistie,
Sous l'éclair des ors aveuglants,

Et d'un grand geste d'amnistie
Il montre aux fidèles tremblants
Son cœur entre ses doigts sanglants,
Comme une horrible et rouge hostie
Pour la cruelle Eucharistie.

Rote Messe

Zu grausem Abendmahle,
Beim Blendeglanz des Goldes,
Beim Flackerschein der Kerzen,
Naht dem Altar - Pierrot!

Die Hand, die gottgeweihte,
Zerreit die Priesterkleider
Zu grausem Abendmahle,
Beim Blendeglanz des Goldes

Mit segnender [Geberde]¹
Zeigt er den bange Seelen
Die triefend rote Hostie:
Sein Herz - in blutgen Fingern -
Zu grausem Abendmahle!

12. La chanson de la potence

La maigre amoureuse au long cou
Sera la dernière maîtresse,
De ce traîne-jambe en détresse,
De ce songe d'or sans le sou.

Cette pensée est comme un clou
Qu'en sa tête enfonce l'ivresse :
La maigre amoureuse au long cou
Sera sa dernière maîtresse.

Elle est svelte comme un bambou ;
Sur sa gorge danse une tresse,
Et, d'une étonnante caresse
Le fera jouir comme un fou,
La maigre amoureuse au long cou !

Vörösmise

Nagy áldozáshoz – nagy, kegyetlen
Vakító aranyfény alatt
Mit elképesztő gyertya ad –
Vonul Pierrot szent terekben.

Megrándul felkent keze menten,
Ornátusa ketté hasad
Nagy áldozáshoz – nagy, kegyetlen
Vakító aranyfény alatt.

Megváltó gesztusba meredten
A híveknek szívet mutat –
Sajátját, s véres ujjakat:
Ön-monstranciát önfeledten
Az áldozásban, mely kegyetlen.

Vörösmise

Kegyetlen áldozáshoz
Vakító fény: arany van.
Míg szikráznak nagy gyertyák,
Oltárhoz lép – Pierrot!

A kéz, a szent, magasztos
Feltépi paptalárját
Kegyetlen áldozáshoz
Vakító fény: arany van.

Megáldó gesztusokkal
Mutatja rémült népnek
Az élő, nedves ostyát:
Szívét – vérucskos kézben –
Kegyetlen áldozáshoz!

Az akasztófadal

Az ösztövé, gémyakú lány
Lesz szeretője, az utolsó
Kit tart e sánta ember-torzó,
Mert kincse annak pénzhány.

E gondolat mint buzogány
Vág fejébe, mint szög, vagy olló:
Hogy ösztövé, gémyakú lány
Lesz szeretője – az utolsó!

Mint a bambusz olyan sovány,
Nyakán fonott nyakdísz, de olcsó,
Simogatása furcsa, fojtó,
Örült szerelmi adomány.
Övé lesz a gémyakú lány!

Galgenlied

Die dürre Dirne
Mit langem Halse
Wird seine letzte
Geliebte sein.

In seinem Hirne
Steckt wie ein Nagel
Die dürre Dirne
Mit langem Halse.

Schlank wie die Pinie,
Am Hals ein Zöpfchen -
Wollüstig wird sie
Den Schelm umhalsen,
Die dürre Dirne!

13. Décollation

La Lune, comme un sabre blanc
Sur un sombre coussin de moire,
Se courbe en la nocturne gloire
D'un ciel fantastique et dolent.

Un long Pierrot déambulant
Fixe avec des gestes de foire
La Lune, comme un sabre blanc
Sur un sombre coussin de moire

Il flageole, et s'agenouillant,
Rêve dans l'immensité noire
Que pour la mort expiatoire
Sur son cou s'abat en sifflant
La Lune, comme un sabre blanc.

Enthauptung

Der Mond, ein blankes Türkenschwert
Auf einem schwarzen Seidenkissen,
Gespenstisch groß - dräut er hinab
Durch schmerzendunkle Nacht.

Pierrot irrt ohne Rast umher
Und starrt empor in Todesängsten
Zum Mond, dem blanken Türkenschwert
Auf einem schwarzen Seidenkissen.

Es schlottern unter ihm die Knie,
Ohnmächtig bricht er jäh zusammen.
Er wähnt: es sause strafend schon
Auf seinen Sünderhals hernieder
Der Mond, das blanke Türkenschwert.

Akasztofadal

A nyurga lányka
A nyúlt nyakával,
Az lesz utolsó
Szerelmese.

Az ő agyában
Ott ül a szálas,
A nyurga lányka
A nyúlt nyakával.

Mint a fenyőfa.
Copf a nyakába' –
Azzal ölel majd
Szép szeretőt át
A nyurga lányka!

Lenyakazás

A Hold, e fehér színű kard
Sötét selyempárnára téve,
Belegörbült az éj dicsébe
S egy görcsberándult égbe mart.

Néz megnyúlt Pierrot, zavart
Vásári gesztusok színésze,
Holdat, mi fehér színű kard
Sötét selyempárnára téve,

És azt álmodja, hogy ma halk
Engesztelő halál jön érte
S míg ő térdel s reszket a térde,
Nyakára sújt, amit akart:
A Hold, e fehér színű kard.

Lefejezés

A Hold, e fényes kardpenge
Fekete bársony, bársonypárnán,
Félelmetes – jön lefelé
A fájó éjen át.

Pierrot ijedten oldalog
S dermed halálos félelembe,
A Holdtól, mert az kardpenge
Fekete bársony, bársonypárnán.

Megremegnek a térdei,
Összerogy, leroskad a földre.
Úgy fél: hogy nyisszan tarkóján,
Hogy máris lecsapott az égből
A Hold, e fényes kardpenge.

14. Les croix

Les beaux vers sont de larges croix
Où saignent les rouges Poètes
Aveuglés par les gypaètes
Qui volent comme des effrois.

Aux glaives les cadavres froids
Ont offert d'écarlates fêtes :
Les beaux vers sont de larges croix
Où saignent les rouges Poètes.

Ils ont trépassé, cheveux droits,
Loin de la foule aux clameurs bêtes,
Les soleils couchants sur leurs têtes
Comme des couronnes de rois !
Les beaux vers sont de larges croix !

Die Kreuze

Heilge Kreuze sind die Verse
Dran die Dichter stumm verbluten,
Blindgeschlagen von der Geier
Flatterndem Gespensterschwarme !

In den Leibern schwelgten Schwerter,
Prunkend in des Blutes Scharlach !
Heilge Kreuze sind die Verse.
Dran die Dichter stumm verbluten.

Tot das Haupt – erstarrt die Locken -
Fern, verweht der Lärm des Pöbels.
Langsam sinkt die Sonne nieder.
Eine rote Königskrone. –
Heilge Kreuze sind die Verse !

A költők keresztje

Minden, mi nagy vers, feszület,
S rajta egy vérfoltos Poéta.
Kivájta szemét egy chiméra
S néz, néz két tágra nyílt üreg.

Kardoknak skarlát ünnepet
Jelent hűlt hullák maradéka.
Minden, mi nagy vers, feszület,
S rajta egy vérfoltos Poéta;

Mindegyik ki így szenvedett,
S nem ott, hol zúg bamba aréna.
A napnyugta fejük babéra,
Mint koronás királyfejek!
Minden, mi nagy vers, feszület!

A kereszttek

Szent kereszttek mind a versek,
Rajtuk vérzik el a Költő
Meggakítva keselyűknek
Kísértethadseregétől.

Testükön kardok legeltek,
Vérbe öltöztén be, vérbe!
Szent kereszttek mind a versek,
Rajtuk vérzik el a Költő.

Holt a fej – és kő a fűrtök –
Messze zúg a csőcselékzaj.
Alkony száll le holt fejükre,
Koronája szókirálynak –
Szent kereszttek mind a versek!

15. Nostalgie

Comme un doux soupir de cristal,
L'âme des vieilles comédies
Se plaint des allures raidies
du lent Pierrot sentimental.

Dans son triste désert mental
Résonne en notes assourdies,
Comme un doux soupir de cristal,
l'âme des vieilles comédies.

Il désapprend son air fatal :
A travers les blancs incendies
Des lunes dans l'onde agrandies,
Son regret vole au ciel natal,
Comme un doux soupir de cristal.

Heimweh

Liebllich klagend – ein kristallnes Seufzen
Aus Italiens alter Pantomime,
Klingts herüber : wie Pierrot so hölzern,
So modern sentimental geworden.

Und es tönt durch seines Herzens Wüste,
Tönt gedämpft durch alle Sinne wieder,
Liebllich klagend - ein kristallnes Seufzen
Aus Italiens alter Pantomime.

Da vergisst Pierrot die Trauermienen !
Durch den bleichen Feuerschein des Mondes,
Durch des Lichtmeers Fluten - schweift die Sehnsucht
Kühn hinauf, empor zum Heimathimmel,
Liebllich klagend – ein kristallnes Seufzen !

16. Pierrot cruel

Dans le chef poli de Cassandre
Dont les cris percent le tympan,
Pierrot enfonce le trépan,
D'un air hypocritement tendre.

Le maryland qu'il vient de prendre,
Sa main sournoise le répand
Dans le chef poli de Cassandre
Dont les cris percent le tympan.

Il fixe un bout de palissandre
Au crâne, et le blanc sacripant,
A très rouges lèvres pompant,
Fume – en chassant du doigt la cendre
Dans le chef poli de Cassandre !

A nosztalgia

Panaszos kristálylehelet
A régi jó komédiákban:
Valami sárbaragadás van,
Pierrot megmerevedett.

Bús fejében kerengenek
Fád énekek melódiátlan
Mint panasz, kristálylehelet
A régi jó komédiákban.

Szeme nem kutat végzetet
A hold égő képére tártan
Mit felnagyít a tenger-áram,
Csak óhajt otthoni eget:
Panaszos kristálylehelet.

Honvágy

Lágyan síró kristályhangu sóhaj –
Ó, Itália régi pantomimja! –
Szálldos erre: Ó, Pierrot de csontos,
De modernül érzélgős újabban!

S ez ott zúg lelke sivatagában,
Tompá hangon, minden érzékszervben.
Lágyan síró kristályhangú sóhaj –
Ó, Itália régi pantomimja! –

Levetné Pierrot a gyászos képet!
Halovány lángolásába' Holdnak,
Csendes fénytengerben száll a vágya
Fölfelé, az otthon égboltjához.
Lágyan síró kristályhangu sóhaj!

Egy bösz és kegyetlen Pierrot

Cassandrónak fénylő fejébe,
Mely fülsiketítőn üvölt,
Pierrot furdanccsal betört;
Képmutatón szelíd a képe.

Pipadohányt hint tenyerére,
Mit alattomosan betölt
Cassandrónak fénylő fejébe,
S az fülsiketítőn üvölt.

Rózsafa-batkát odatéve
Díszíti zsványunk a bőrt;
Ajkából csücsörítve csórt
Szív – s hamut ver le ujja kéje
Cassandrónak fénylő fejére!

Gemeinheit !

In den blanken Kopf Cassanders,
Dessen Schrein die Luft durchzetert
Bohrt Pierrot mit Heuchlermienen,
Zärtlich – einen Schädelbohrer !

Daraus stopft er mit dem Daumen
Seinen echten türkschen Tabak
In den blanken Kopf Cassanders
Dessen Schrein die Luft durchzetert !

Dann dreht er ein Rohr von Weichsel
Hinten in die glatte Glatze
Und behäbig schmaucht und pafft er
Seinen echten türkschen Tabak
Aus dem blanken Kopf Cassanders !

17. Parodie

Des aiguilles à tricoter
Dans sa vieille perruque grise
La duègne, en casaquin cerise,
Ne se lasse de marmotter.

Sous la treille elle vient guetter
Pierrot dont sa chair est éprise,
Des aiguilles à tricoter
Dans sa vieille perruque grise.

Soudain elle entend éclater
Les sifflets pointus de la brise :
La lune rit de sa méprise,
Et ses rais semblent imiter
Des aiguilles à tricoter.

Parodie

Stricknadeln, blank und blinkend,
In ihrem grauen Haar,
Sitzt die Duenna murmelnd,
Im roten Röckchen da.

Sie wartet in der Laube,
Sie liebt Pierrot rnitschmerzen,
Stricknadeln, blank und blinkend,
In ihrem grauen Haar.

Da plötzlich - horch! - ein Wispern!
Ein Windhauch kichert leise:
Der Mond, der böse Spötter,
Äfft nach mit seinen Strahlen -
Stricknadeln, blink und blank.

Elveteműltség!

Cassandro golyófejébe,
Ki visít mint villanyfűrész,
Fúr Pierrot be nyájas képpel,
Lágyan – egy koponyaléket!

Abba nyomja jobbkezevel
Pipá – ba va – ló do – hányát:
Cassandro golyófejébe,
Ki visít mint villanyfűrész.

Becsavar egy pipaszárat,
Ott, hol a legjobban fénylik,
És kedélyesen pöfékel,
Pipába való dohányt szí
Cassandro golyófejéből!

Paródia

Két kötőtű, hosszú, hegyes
Vonul rizsporos műhaján át:
A gardedám a résen átlát,
S csak dünnög, réklje veres.

Most Pierrot felé kiles,
Ki melengeti szíve táját;
Két kötőtű, hosszú, hegyes
Vonul rizsporos műhaján át.

Hirtelen hallja, hogy heves
Táncuk szelek füttyöngve járák:
Így gúnyolja melléfogását
A hold: sugara vén, de fess,
S mint kötőtű, hosszú, hegyes.

Paródia

Két fényes, nagy kötőtű
Ősz műhajában áll:
A gardedám kötődik;
Ő rőt szoknyában ül,

És les ki jó lugasból,
Mert ő s Pierrot szerelmes.
Két fényes, nagy kötőtű
Ősz műhajában áll.

Egyszerre – halld! – kiáltás:
Egy szellő száll nevetve:
A Hold, e gúnyolódó,
Majmol két fénysugárral
Két fényes, nagy kötőtűt.

18. Lune moqueuse

La lune dessine une corne
Dans la transparence du bleu.
A Cassandre on a fait ce jeu
De lui dérober son tricorne.

Le vieillard se promène morne
Ramenant son dernier cheveu ;
La lune dessine une corne
Dans la transparence du bleu.

Une fantastique licorne,
Dont les naseaux lancent du feu,
Soudain mouille de son émeu
Cassandre assis sur une borne.
La lune dessine une corne.

Der Mondfleck

Einen weißen Fleck des hellen Mondes
Auf dem Rücken seines schwarzen Rockes,
So spaziert Pierrot im lauen Abend,
Aufzusuchen Glück und Abenteuer.

Plötzlich – stört ihn was an seinem Anzug,
Er beschaut sich rings und findet richtig -
Einen weißen Fleck des hellen Mondes
Auf dem Rücken seines schwarzen Rockes.

Warte! denkt er: das ist so ein Gipsfleck!
Wischt und wischt, doch – bringt ihn nicht herunter!
Und so geht er, giftgeschwollen, weiter,
Reibt und reibt bis an den frühen Morgen
Einen weißen Fleck des hellen Mondes.

19. La sérénade de Pierrot

D'un grotesque archet dissonant
Agaçant sa viole plate,
A la héron, sur une patte ;
Il pince un air inconvenant

Soudain Cassandre, intervenant,
Blâme ce nocturne – acrobate,
D'un grotesque archet dissonant
Agaçant sa viole plate.

Pierrot la rejette, et prenant
D'une poigne très délicate
Le vieux par sa roide cravate
Zèbre le bedon du gênant
D'un grotesque archet dissonant.

Serenade

Gúnyos hold

A hold egy szarvat oda rajzol,
Hol a legáttetszőbb a kék.
Ez érte Cassandro fejét:
A háromszögletű kalaptól

Az öreg megfosztva barangol,
S gyér haját fésülgeti szét:
A hold egy szarvat oda rajzol,
Hol a legáttetszőbb a kék.

Egy egyszarvú tűzlángokat szór,
Két orrika lobogva ég,
Hirtelen Cassandróra lép.
Az egy kövön ül s nem sokat szól.
A hold egy szarvat odarajzol.

Csak Holdfolt volt

Nagy, világos folt: a fénylő Hold az
Feketés, bő lebernyege hátán,
Úgy sétál Pierrot a langyos estben
Jó szerencse s jó kaland nyomában.

De most ruhája de furcsa rajta;
Tapogat körül, de minden rendben –
Csak világos folt: a fénylő Hold az
Feketés, bő lebernyege hátán.

Várj csak! – így ő; ez csak olyan gipszfolt!
Mosná – s nem jön ki az Istennek sem!
Megy tovább hát, mérgelődve baktat.
Mossa, mossa, s nem jön ki, hiába,
Az a fénylő folt, foltja a Holdnak.

A Pierrot-szerenád

Ríkat egy hamis brácsahúrt
Jó Pierrot groteszk vonója;
Féllábon állva mint a gólya
Odanemillő dalra gyújt.

Most betoppan Cassandro dúlt
Arccal, s az éj-kóklert leszólja.
Megríkat még egy renyhe húrt,
A mélyhegedűt sutba dobja,

Hogy felborul a kottapult,
S most Pierrot marokra fogja
Az úr kravátlíját s a dobra
– A pocakra – veri a dúrt.
Megríkatja, mint brácsahúrt!

Szerenád

Mit groteskem Riesenbogen
Kratzt Pierrot auf seiner Bratsche,
Wie der Storch auf einem Beine,
Knipst er trüb ein Pizzicato.

Plötzlich naht Cassander – wütend
Ob des nächtgen Virtuosen –
Mit groteskem Riesenbogen
Kratzt Pierrot auf seiner Bratsche.

Von sich wirft er jetzt die Bratsche:
Mit der delikaten Linken
Faßt den Kahlkopf er am Kragen –
Träumend spielt er auf der Glatze
Mit groteskem Riesenbogen.

20. Départ de Pierrot

Un rayon de Lune est la rame,
Un blanc nénuphar, la chaloupe ;
Il regagne, la brise en poupe,
Sur un fleuve pâme, Bergame.

Le flot chante une humide gamme
Sous la nacelle qui le coupe.
Un rayon de Lune est la rame,
Un blanc nénuphar, la chaloupe.

Le neigeux roi du mimodrame
Redresse fièrement sa houppe ;
Comme du punch dans une coupe,
Le vague horizon vert s'enflamme.
– Un rayon de Lune est la rame.

Heimfahrt

Der Mondstrahl ist das Ruder,
Seerose dient als Boot;
Drauf fährt Pierrot gen Süden
Mit gutem Reisewind.

Der Strom summt tiefe Skalen
Und wiegt den leichten Kahn.
Der Mondstrahl ist das Ruder,
Seerose dient als Boot.

Nach Bergamo, zur Heimat,
Kehrt nun Pierrot zurück;
Schwach dämmert schon im Osten
Der grüne Horizont.
– Der Mondstrahl ist das Ruder.

21. Parfums de Bergame

O vieux parfum vaporisé
Dont mes narines sont grisées !

Groteszk óriásvonóval
Nyiszálja Pierrot a brácsát;
Félábbon akár a gólya
Kipöccint egy pizzicatót.

Hát csak jön Cassandro – őrvjög:
Nem kell kerge virtuoso!
Groteszk óriásvonóval
Nyiszálja Pierrot a brácsát:

Odavágja most a brácsát,
Túlfinomult balkezével
Fogja Kopasz úr grabancát –
S melán játszik koponyáján
Groteszk óriásvonóval.

Pierrot hazatérése

Sugár s tavirózsa e csónak,
Mert holdsugár az evezője.
Hátszéllel siet – visszajő-e? –
Álompartjára Bergamónak.

Lent nedves hangzatok csobognak,
A csónak bennük fut előre:
Sugár s tavirózsa e csónak,
Mert holdsugár az evezője.

Koronájába pávatollat
Tűz pantomimunk szereplője.
Mintha puncs serlegbe' főne,
Pislákolnak zöld horizontok.
– Sugár s tavirózsa e csónak.

Hazatérés

Egy fénycsík most nagy árboc,
Egy rózsza kis hajó,
Így száll Pierrot most délre,
A jó hátszél viszi.

Orkán zúg basszust, skáláz,
És ringat csöpp hajót.
Egy fénycsík most nagy árboc,
Egy rózsza kis hajó.

Vár Bergamo, hazája,
Pierrot most visszatér:
Gyengén dereng a távol,
A zöldes láthatár.
A fénycsík most az árboc.

Bergamói parfümök

Ó, régi, égi illatok,
Miktől lelkem szaglása részeg!

Les douces et folles risées
Tournant dans l'air subtilisé.

Désir enfin réalisé
Des choses longtemps méprisées :
O vieux parfum vaporisé.
Dont mes narines sont grisées !

Le charme du spleen est brisé :
Par mes fenêtres irisées
Je revois les bleux Elysées
Où Watteau s'est éternisé.
O vieux parfum vaporisé !

O alter Duft

O alter Duft aus Märchenzeit,
Berauschest wieder meine Sinne;
Ein närrisch Heer von Schelmerein
Durchschwirrt die leichte Luft.

Ein glücklich Wunschen macht mich froh
Nach Freuden, die ich lang verachtet:
O alter Duft aus Märchenzeit,
Berauschest wieder mich!

All meinen Unmut gab ich preis;
Aus meinem sonnumrahmten Fenster
Beschau ich frei die liebe Welt
Und träum hinaus in selge Weiten...
O alter Duft – aus Märchenzeit!

Emléke sok volt nevetésnek
Éterült légben kavarg.

Sok megvetett, vágyott dolog
Itt van végre, az életé lett!
Ó, régi, égi illatok,
Miktől lelkem szaglása részeg!

A spleen varázsa megkopott:
Ablakomon át látom én meg
Azúrnát a Champs-Élysées-nek,
Min Watteau szelleme ragyog.
Ó, régi, égi illatok!

Ó, régi illat

Ó, régi illat, tündérkor,
Bódítod lelkem újra!
Ni, hóbortos koboldsereg!
Tőle zeng-zúg a lég.

Elvágakozni, ah, de jó
Lenéztem örömök felé most:
Ó, régi illat, tündérkor,
Bódítasz újra hát!

Minden rosszkedvem elszelelt,
E napsütötte ablakomból
Látom, mily édes a világ,
És boldog távolokba vágyom...
Ó, régi illat, tündérkert!

